

GIÁ BÁN	
ĐƠN-PHÁP	NGOẠI- QUỐC
Một năm 1.000	2.500
Bán tháng 2.50	5.00
Bán ngày 1.50	2.50

Hơn bốn phần tư tiền trước.
Theo và mandat gửi cho H. TRAN-ĐINH-PHIÊN. - Al địa phương, việc riêng, xin thường nghĩ trước.

TIẾNG-DÂN

Chấn hưng Văn Hóa
HUYNH-THỨC-KHANG
Trần-Dinh-Phiên

La Voix du Peuple
Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

HÀO-QUÂN
Số 23, đường Đông Sơn, Phố
Cố Định, Hà Nội

Đền hại cho dân
không thể nào lợi
cho nước được.

Ý quan Toàn-quyển ROBIN VỀ VẤN-ĐỀ "RƯỢU" (Ngài không đồng tình về việc ép dân mua rượu dù qui thu hao hụt)

Ep dân mua rượu là bất phạp oan về chuyện báo rượu lâu!
Ấy là việc rất rắc rối, rất phiền lụy cho nhân dân cả Trung Bắc kỳ, mà trên vài năm nay, nhân dân là thềm đã nhũn, đa luận cũng sẽ mỗi không dứt. Theo như cách bắt bớ hành phạt của số Thượng chánh cũng cái thủ đoạn ép buộc của quan phủ huyện các địa phương, thì sự gây mối ác cảm và làm cho nhân dân sanh lòng kinh hãi, tưởng không gì phiền oán bằng chuyện bắt rượu và ép mua rượu này.
Mới đây dân Việt Bắc kỳ có cử đoàn đại biểu đem sự oan khốc ấy đạo đại lên quan Toàn quyền. Trước đoàn đại biểu, quan Toàn quyền có nửa rằng ngài sẽ lưu ý đến việc rượu và sẽ tìm phương pháp thi hành để nhân dân khỏi là thân và công giá không hao hụt. Về việc ép dân mua rượu, quan Toàn quyền có quyết rằng ngài không bắt ép dân mua rượu, nhưng ngài không bắt ép dân mua rượu, nhưng ngài không bắt ép dân mua rượu, nhưng ngài không bắt ép dân mua rượu...

rất rồi sau này không hề xĩt. Chính cái lối ấy ở Trung kỳ là năm trước đã có làm trong thần quá (không rõ chế độ lệ ấy ra sao, nhưng thấy chế độ chia phần đất, như đời ba làng có 1 người lãnh rượu bán, chưa có chia phần như ngày nay, mua rượu được trong cơ, há, v. v.), mà không ngày nào không nghe vì sự địa phận đó mà sanh ra chuyện dân ã và bắt bớ, như một cái roi, một cái gò là nơi hai làng giáp giới nhau, người mua rượu xách đi ngang chỗ ấy là có kẻ bắt; và đôi xích lại một chút đã gây ra một bắt rượu, lại còn đánh khách tranh hàng rất là lời thời, vì cái giới hạn chia làng tằng, không sao làm cái bờ phân biệt hẳn bắt được.
Về chúng, rượu tây rượu khách, ở đâu đem đến xử này mà trên chánh phủ cho phép lưu hành là đi thông khắp xứ. Nay rượu đặt trong xứ, đã nộp thuế cho chánh phủ, được phép đặt tự do, mà ở cái cơ giới hạn kia, rượu làng làng này không được lưu hành ra làng làng khác, đến bắt công cơ tự ý, tưởng thế hành ra lài sanh lý nhũn.
Vợ mang quan Toàn quyền trả định cách nào thích hợp hơn mà một hai xin khước 2 đầu đã nghĩ đến trên.
Dĩn chúng tôi chỉ tin cậy vào lời hứa và lòng khoan hồng của ngài.

Người dân Trung kỳ

QUAN NHẬT KEO QUÀ KHÔI

Vạn-ly - trưởng-thành
Bắc-kinh, 17 Nov. - Quan Nhật bị hợp tại Sơn-bái-quan đã kéo về phố Ichin-Wang-Tao qua khỏi Vạn lý trưởng thành chỗ đường xe lửa Bắc kinh-Phụng-tiên. Một đội pháo binh Nhật đã kéo đến Thiên Tân.

Lại chuyện ta bộ

Tiểu đân số 843 ra ngày 6-11-35, ông Ng. H. bình vạ cho báo lý số 7 Tuy-phong (Wah Thua) vào lý trưởng không có tin tức của các chủ ở vườn ruộng. Có lẽ ông bằng tước cái triết quan của ông này hay lý hay là người trong cuộc của một chủ, chứ tin tức của ông này người đến qua thăm của ông chủ vườn ruộng. Có lẽ ông bằng tước cái triết quan của ông này hay lý hay là người trong cuộc của một chủ, chứ tin tức của ông này người đến qua thăm của ông chủ vườn ruộng.

Đàn quốc Phi-luật-lập

Hoa-thị-đến, 15 nov. - Tổng thống Hué-ky Roosevelt đã bị tuyên bố lập thành nước Dân-quốc mới Phi-luật-lập.

CHUYÊN ĐÓI

Phục Ưng phu nhân mà cũng chưa

Cái tin Ưng phu nhân bị ám sát thật là đáng buồn, là lẽ thường của những người như thế. Ưng phu nhân là một người phụ nữ rất đẹp, rất thông minh, rất có tài năng, và rất có lòng yêu nước. Bà đã sống một cuộc đời rất vất vả, rất gian nan, và rất có nhiều đóng góp cho quê hương và đất nước. Bà đã bị ám sát vào ngày 10 tháng 11 năm 1935, hưởng thọ 66 tuổi.
Được tin, quan Khâm sứ Grafscoll và các cơ sở mật liền vào châu yết khi 10 giờ đêm.
Ngài là con ngài Vinh quốc công Nguyễn-Hữu-Đệ, nguyên làm Kinh lược Bắc-kỳ.
Được tin, quan Khâm sứ Grafscoll và các cơ sở mật liền vào châu yết khi 10 giờ đêm.
Ngài là con ngài Vinh quốc công Nguyễn-Hữu-Đệ, nguyên làm Kinh lược Bắc-kỳ.
Được tin, quan Khâm sứ Grafscoll và các cơ sở mật liền vào châu yết khi 10 giờ đêm.
Ngài là con ngài Vinh quốc công Nguyễn-Hữu-Đệ, nguyên làm Kinh lược Bắc-kỳ.

Sáu chính trị phạm ở Bắc về Trung-kỳ

Hôm 4 giờ chiều hôm 13 Nov. vừa rồi, trên chuyến xe lửa Hanoi-Vinh, thấy 2 người lính khố xanh dẫn vào lao Vinh 6 người chính trị phạm. Trong số họ 3 người quê ở Hà Nội là Nguyễn Thọ (người vợ người Hoa là bị bắt ở Thanh hóa độ 20/1), Nguyễn Cung và một người đàn bà là Phan Thị Hảo, nguyên nữ học sinh trường Đông Khánh, bị bắt ở Hải-phòng năm 1931; 1 người ở Nghệ an là Hoàng Văn Đình, 1 người ở Thanh hóa là Đinh chương Dương, và 1 người ở Quảng Ngãi, không rõ tên.

Một trường Tiểu học tu bị đóng cửa

Trường Tiểu học tu do ông Đ. Liệp làm chủ mở tại làng Dương Sơn (Tam Kỳ) từ năm ngoái, đến năm nay đóng cửa. Nguyên do là trường này có 7 học sinh là người Việt, và 3 học sinh là người Pháp. Trường này có 7 học sinh là người Việt, và 3 học sinh là người Pháp. Trường này có 7 học sinh là người Việt, và 3 học sinh là người Pháp.

Tin buồn

Đức Thánh-Cung Khôn-Nguyễn Xương-Minh Thái-Hoàng Thái-Hậu, siết đi lau ngày, vừa mới thăng hà tại cung Điện thọ khi 9 giờ đêm ngày 24 tháng 10 này (19-11-35), hưởng thọ 66 tuổi.

Lại một cựu quan phiệt Tàu bị ám sát

Thiên-đân, 15 nov. - Tôn-truyền-Phượng, nguyên giám đốc một tỉnh Tân, bị ám sát tại một ngôi nhà ở Bắc-kỳ. Ông là một cựu quan phiệt, và có nhiều đóng góp cho quê hương và đất nước.

Biên loạn ở Ai cập

Đánh cách mệnh Ai-cập nổi giậy hồ hào bãi Anh. Học sinh và cảnh sát đánh nhau. Nhiều người chết, bị thương hàng trăm.

Đánh nhau rất dữ ở AZBI...

Roma, 15 Nov - Quân Ý muốn bắt một trận đánh với quân Ả-rập ở Azbi. Cuộc đánh diễn ra rất dữ dội, nhiều người chết, bị thương hàng trăm.

MỘT NGƯỜI A-RẬP Ở SAIGON SANG A NHẬP ĐỘI ĐANH Y

Người đã có chất nhân tâm, đối với các việc cường ngành của hệ mệnh hiệp hệ yếu, thế nào trong nỗ lực không an được. Trường hợp ý là một Đế quốc cường thịnh mà đi theo ngọn quyết tâm lập nước Ả-rập hiện giờ, ai nghe mà chẳng tức! Nhưng cái tên của mỗi người cũng thay đổi hoàn cảnh mà phải lộ ra.

Đàn quốc Phi-luật-lập

Hoa-thị-đến, 15 nov. - Tổng thống Hué-ky Roosevelt đã bị tuyên bố lập thành nước Dân-quốc mới Phi-luật-lập.

CHIẾN TRANH A - Ý

QUAN A ĐƯƠNG HẦN - KHÍ GIỚI VẤN CHỜ ĐẾN HARRAR

Addis Ababa, 13 nov. - Ở Harrar người ta vẫn đồn rằng đạo quân của tiểu vương Dasta vào tấn theo biên giới Kenya; có lẽ là qua Dolo và đi về phía Nam các quân Ý đóng ở một trấn Somalia Quân A đóng giữ Djibouti và có ý ở đây khai chiến. Vì khi giới cơ sở tiếp cận Farrar vẫn làm cho quân A được vững lòng sẽ lập được.

300 NGƯỜI A CHẾT NỬA

Roma, 14 nov. - Báo không cáo ý cho hay rằng quân A có 300 người chết ở một trận đánh gần Harrar. Các người bị thương nằm ở một trấn gần Harrar. Các người bị thương nằm ở một trấn gần Harrar.

QUAN A BẮT MỘT ĐOÀN CHỜ KHÍ GIỚI LƯƠNG THỰC CỦA Y

Addis Ababa, 14 Nov. - Có tin cho hay rằng một đoàn quân Ý bị bắt ở một trấn gần Harrar. Các người bị thương nằm ở một trấn gần Harrar.

Y KHÔNG CHỊU RÚT QUÂN KHỎI LIBYE

Roma, 14 nov. - Các giới ở tỉnh Thổ có ý rằng chính vì quân Ý ở Ả-rập (Y) mà không thể rút quân ra khỏi Libye, vì một rừng thược dược Ả-rập không có gì bán ở đây với số tiền 500.000 cây vàng trường tiền một của quân A (Liby) giữ ở lại còn lo vay cho Ả-rập sao 100.

QUAN A QUYẾT RA TRẬN

Addis Ababa 15 nov. - Quân Ý muốn bắt một trận đánh với quân Ả-rập ở Azbi. Cuộc đánh diễn ra rất dữ dội, nhiều người chết, bị thương hàng trăm.

ĐÁNH NHAU RẤT DỮ Ở AZBI...

Roma, 15 Nov - Quân Ý muốn bắt một trận đánh với quân Ả-rập ở Azbi. Cuộc đánh diễn ra rất dữ dội, nhiều người chết, bị thương hàng trăm.

MỘT NGƯỜI A-RẬP Ở SAIGON SANG A NHẬP ĐỘI ĐANH Y

Người đã có chất nhân tâm, đối với các việc cường ngành của hệ mệnh hiệp hệ yếu, thế nào trong nỗ lực không an được. Trường hợp ý là một Đế quốc cường thịnh mà đi theo ngọn quyết tâm lập nước Ả-rập hiện giờ, ai nghe mà chẳng tức! Nhưng cái tên của mỗi người cũng thay đổi hoàn cảnh mà phải lộ ra.

Đàn quốc Phi-luật-lập

Hoa-thị-đến, 15 nov. - Tổng thống Hué-ky Roosevelt đã bị tuyên bố lập thành nước Dân-quốc mới Phi-luật-lập.

Đàn quốc Phi-luật-lập

Hoa-thị-đến, 15 nov. - Tổng thống Hué-ky Roosevelt đã bị tuyên bố lập thành nước Dân-quốc mới Phi-luật-lập.

Đàn quốc Phi-luật-lập

Hoa-thị-đến, 15 nov. - Tổng thống Hué-ky Roosevelt đã bị tuyên bố lập thành nước Dân-quốc mới Phi-luật-lập.

Đàn quốc Phi-luật-lập

Hoa-thị-đến, 15 nov. - Tổng thống Hué-ky Roosevelt đã bị tuyên bố lập thành nước Dân-quốc mới Phi-luật-lập.

Đàn quốc Phi-luật-lập

Hoa-thị-đến, 15 nov. - Tổng thống Hué-ky Roosevelt đã bị tuyên bố lập thành nước Dân-quốc mới Phi-luật-lập.

Đàn quốc Phi-luật-lập

Hoa-thị-đến, 15 nov. - Tổng thống Hué-ky Roosevelt đã bị tuyên bố lập thành nước Dân-quốc mới Phi-luật-lập.

Đàn quốc Phi-luật-lập

Hoa-thị-đến, 15 nov. - Tổng thống Hué-ky Roosevelt đã bị tuyên bố lập thành nước Dân-quốc mới Phi-luật-lập.

Đàn quốc Phi-luật-lập

Hoa-thị-đến, 15 nov. - Tổng thống Hué-ky Roosevelt đã bị tuyên bố lập thành nước Dân-quốc mới Phi-luật-lập.

Đàn quốc Phi-luật-lập

Hoa-thị-đến, 15 nov. - Tổng thống Hué-ky Roosevelt đã bị tuyên bố lập thành nước Dân-quốc mới Phi-luật-lập.

Đàn quốc Phi-luật-lập

Hoa-thị-đến, 15 nov. - Tổng thống Hué-ky Roosevelt đã bị tuyên bố lập thành nước Dân-quốc mới Phi-luật-lập.

Sữa NESTLÉ HIỆU CON CHIM SỨC KHỎE CỦA TRẺ CON NHIỀU CHẤT BỔ

Bao thầu cho Chính-phủ Pháp Độc quyền bán cho các nhà thương, các nhà hộ sinh các nhà thương binh và các trường học (Lycées) & khắp Đông-Dương

Chiến-tranh A-Y

(Tiếp theo trang 1) Chiến sự phát triển tại người bị thương người.

Thống chế Bono đã chính thức lấy Makalié.

... VÀ Ở HARRA

Rome, 16 nov. - Tại vùng Harrar, ở Daggabon cũng đã đánh nhau rất kịch liệt.

NGUYỄN SOÀI A AF WORDE TỪ IRAN THẬT

Rome, 16 nov. - Thống tá Havaas được tin ở Djibouti cho hay rằng quân Ý vào tới về Giggiga và tiến chiếm vì trời nắng quá.

TẠI MẶT TRẬN TIGRÉ

Rome, 16 nov. - Về phía Nam Tigré các tiếng vọng Seyoum và Gona đã bị quân Anh đánh bại.

NƯỚC SÔNG TAKAZZE ĐANG

Rome, 16 nov. - Quân Ý vẫn tiến hành cuộc tấn công mãnh liệt ở Takazze, làm cho quân Anh bị đẩy lùi.

MƯA LỚN Ở UGADEN

Asmara, 17 nov. - Tại một trận Soma ở trại mưa lớn xuống Ugaden có 12 chiếc xe-tăng phải lún dưới bùn.

QUÂN A THIẾU LƯƠNG THỰC

Djibouti, 17 nov. - Tại miền Harrar, quân A thiếu lương thực.

Ý THẮNG CHỨC CHO VỐ QUAN CÓ BINH CÔNG

Rome, 16 nov. - Một bên bộ các của Hai người rất khác nhau, rất xa cách nhau, không có một lý do nào.

HU KHÔNG

LƯƠNG-PHAT dịch-thuyết 20 Nếu chúng ta còn yêu Đại háng, thì còn nói chỉ!

Nhưng làm thế nào mà kéo lại những chuyện đã qua, làm thế nào mà sống lại cái thời gian-nguyên gốc trong vòng một ngày?

THUỐC OKASA NGƯỜI GIÀ HOÁ TRẺ

Có nhiều người vì bị bệnh yếu đuối thành ra làm khi bị 1/2 đời, trong số họ thấy may mắn hơn là, do thời niên thiếu cơ thể.

Tourane: Grande Pharmacie Principale NGUYEN TAO Rue Jules Ferry

VIÊN-DÔNG TỒN-TÍCH HỘI

Giúp những người trẻ dành tiền

Giúp những người trẻ dành tiền

Nếu các ngài muốn được dễ-dàng Một cái vốn to mà mỗi tháng chỉ phải dành Một món tiền nhỏ thì hãy mua ngay

PHIẾU VIÊN-DÔNG TỒN-TÍCH được dự 3 kỳ xò-sò trong mỗi tháng

từ 540 kỳ xò-sò cho đến lúc hết hạn phiếu.

Muốn hỏi-hạn điều gì bán-hội sẵn lòng chỉ bảo giúp không phải phí tiền.

Cần nhiều người đại lý có đảm-bảo chắc chắn

Việc trong nước

Cơ và ĐĐ Đường, Minh Phong xin chào đội Kinh đánh đã hứa trước, để chúng ta.

Chuyện này bằng có rất rõ rệt:

- 1) Đơn xin tu bổ, mà tự tiện để đình. Cây gỗ đình có bán cả, mà làm hiệp quyết. Nhà đình cũ, mà lại đưa bớt cho thấp. Lòng của rừng mà thu hẹp lại.

Thuộc Cai thuộc Phiện

Hiện tình của đội có người biết cho rằng, nếu ngài nào đi trở lại thuộc Phiện thì nên bỏ đi những những cái gì mà lại bị hại cho gia đình, người lại khổ.

KHO CHUYÊN

Mới rồi tôi làm lập Đệ và Mạnh, đương nhiên đứng nơi cầu Vinh Mậu (Saigon) giả làm lính đi để dạn dạn.

Cuối ngày 16 Novembre, chiếc tuần dương hạm Samatras và 2 chiếc đi!

Xem mới lúc này tên người chiếm quốc hay qua thăm Đông dương rồi!

Ông Morotti, Tổng thành tra Thuộc địa, làm đầu phái bộ Thanh tra, đi đến Ramei hôm 13 Novembre Chiều lại nghỉ, xuống Hải phòng.

Hôm 12 Novembre, hơn 60 tù chính trị giam tại khám lớn Saigon, được vi xin sửa đổi cách ăn ở trong lao không được sao đó rõ ràng làm rõ mấy ngày.

Sự thật ai chắc đã tin chưa? Dở hay ai nào quan tâm đến!

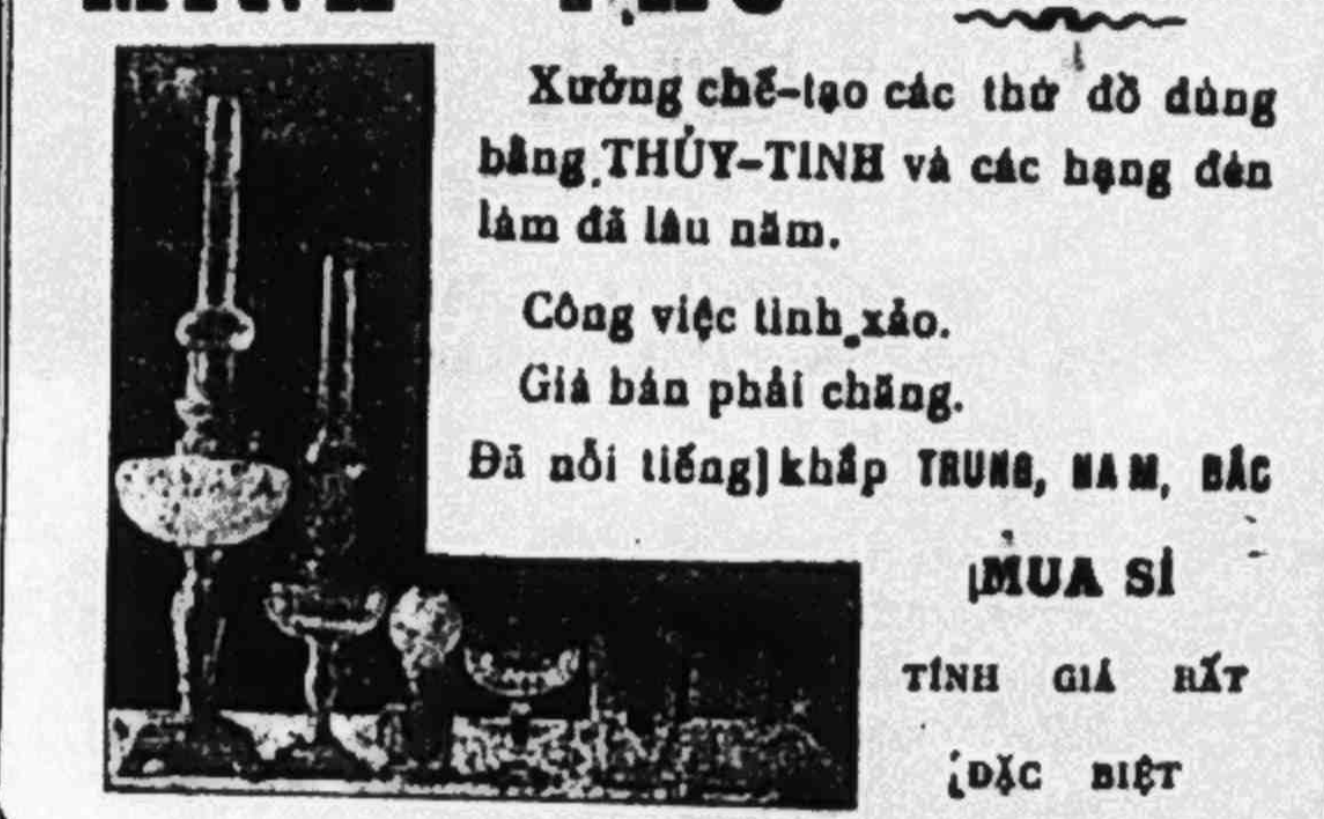
Nước chỉ có một cách là sửa đổi, thì và thì nghiêm mới biết sự hay dở.

Bạch-Tràm-Diệp

«Tục gọi là đầu trâm trắng» là chất, cũng rất tốt cho người bệnh.

NGOC-HUNG 91 Rue Gia - Long

VERRERIE LAMPISTERIE MINH - PHU 78 HANG - BÒ HANOI

Xưởng chế-tạo các thứ đồ dùng bằng THỦY-TINH và các hạng đèn làm đã lâu năm.

Công việc tinh xảo. Giá bán phải chăng.

Đã nổi tiếng khắp TRUNG, NAM, BẮC

MUA SỈ

TÍNH GIÁ RẤT

ĐỘC BIỆT

Ai mắc bệnh khó khăn? Kính niên?

... và trên tất cả bệnh đau phải 3 năm, rồi mới thêm chứng đau đầu, thì chắc chắn là bệnh khó khăn.

MAY CẦN BẠCH: ĐẠI BẢO ĐƯƠNG 22 Médicaments à HANOI

Sữa « LE GOSSE » rất tốt cho tất cả mọi người: có nhiều chất kem (Crème) rất tinh khiết.

Bao thầu cho Nhà - nước năm 1932-1933

Lycées, Collèges, Maternités, Ecoles, Institut de Pédiciculture etc... à Saigon.

Có bán trong các tiệm tạp hóa ở Đông-Pháp.

HIỆU GIẤY XANH: Giá mỗi hộp..... 0.330

Đại lý: ÉTABLISSEMENTS MORIN FRÈRES

HUE - TOURANE - QUINHON

TIÊU THUYẾT

HU KHÔNG

LƯƠNG-PHAT dịch-thuyết 20

Nếu chúng ta còn yêu Đại háng, thì còn nói chỉ! Nhưng làm thế nào mà kéo lại những chuyện đã qua, làm thế nào mà sống lại cái thời gian-nguyên gốc trong vòng một ngày?

Hai người rất khác nhau, rất xa cách nhau, không có một lý do nào.

Cái số phận của Lai mộng ngày nay là thế, mà theo đi 1 triệu kia cũng không còn.

Tám ngày trước, sáng đã nghĩ qua một cuộc ly dị, lần ấy có số của nàng; sáng hy vọng của nàng sẽ đến.

ai họa đã đến lại càng thêm khốc liệt chừng nào!

Nàng dịu dàng và nhám đượng chính đạo mà đi, để làm cho chàng phụ nàng ở tuổi vàng vai lông. Thành tâm, nàng hẳn nguyện.

Thật nàng cũng muốn đem cái tội lỗi tội lỗi tội lỗi để của nàng mà chuộc lại cái tội lỗi tội lỗi tội lỗi tội lỗi tội lỗi.

Bây giờ nàng mới mở rộng lòng con mắt ra mà nhìn vào sự thật khốn nạn: chính vì mẹ nàng và hai chị em nàng, vì muốn làm cho ba mẹ con nàng được sung sướng, có tiền tiêu pha, mà cha nàng đã phải nộp thuế, đã phải.

(Tiếp theo Phụ-trưởng số 846)

Cao-bá-Quát, tưởng người mình không ai lạ nữa: một tay tài cao học rộng, trong con mắt không xem ai ra gì, mà tài thì lại hông hỏn bi tráng, đồng thời ít ai sánh kịp. Lúc ấy Cao làm một chức quan nhỏ ở Kinh, danh tiếng lừng lẫy. Thi sĩ có đem thi tới cho ông ta xem, ông ta mặt sán và có câu: « Chán cho cái mũi vô duyên, cần thơ Thi-xã, chiếc thuyền Nghệ-an » (1), ngó nghễ đến thế là cùng!

Nhưng Vương-công lúc bấy giờ, có lòng ưa học yếu tài. Đớc-Tùng con vua, học giỏi, thi hay, mà đối với Cao-bá-Quát cũng tỏ lòng yêu kính, thường khuất mình qua lại, lại thấy Cao ngẻo, có tặng cặp vật này khác. Cao cảm tấm lòng thương tài hào sĩ, thường có thi từ xướng họa. Sau về Bắc bị tội, thì của Cao trong Thi-xã đều vứt bỏ, không dám để sót một bài nào.

Một bữa lại, là thi của Cao lúc ấy không ai dám chép lại, không ai dám đọc các trong nhà, mà nay vẫn lưu truyền, thấy có nhiều bài xuất sắc, đủ thấy cái hồn văn chương, không thể lực gì làm tiêu diệt đi được. Xin trích dịch vài bài:

a) Cao nhân buồn vì cô đưa con chết, Đớc-Tùng có thơ thăm và tặng món quà, Cao có bài thơ tạ ơn:

Chỉ ngó tiền tàn phục trường ca,
 惟 惜 遺 散 復 長 歌
 Bên cửa sổ, bóng lờng ánh mắt hoa,
 燈 窗 影 照 眼 花 華
 Lão khư văn chương tri kỷ thiếu,
 老 去 文 章 知 已 少
 Bần lai khẩu phúc lụy nhân đa,
 貧 來 口 福 累 人 多
 Hương viên mộng trở tam thu lạp,
 香 園 夢 阻 三 秋 落
 Nhi nữ sẵn liên bạc mộ nha,
 兒 女 早 連 銀 冢 牙
 Thầy đạo Mèo-sanh thành lục lục,
 師 道 毛 生 成 碌 碌
 Bình-nguyên môn hạ cánh là đà,
 平 原 門 下 更 蹉 跎

Thi nhân với sông Hu'ong

DỊCH:

Nhánh ngô ngời dựa hát phi phèo, (2)
 Mái tóc xo rơ xác ồm teo.
 Già nhl, văn chương quen bạn ít,
 Ngẻo chăng, khẩu phúc lụy người nhiều.

Vườn nhà tin vắng ghé mùa lụt,
 Con vọ buồn nghe tiếng quạ chèo.
 Dưới cửa Bình-nguyên làm khác mặt,
 Ai thương Mao-Tọa cảnh đìu hiu. (3)
 b) Một bữa trong nhà Phò-mã...
 mở tiệc rượu cùng xướng họa thi,
 ông Cao đến dự. Bài thi nguyên xướng có vắn « Lôi 雷 », các tay danh thi đương ngắm nghĩ, cho vắn ý là biếm. Ông ta cảm bút họa ngay.

Giang-yêm lão khư bát vô tài,
 江 淹 老 去 筆 無 才
 Song mấn linh linh nhứt tiểu lai,
 雙 鬢 星 星 一 笑 來
 Thi xã phong lưu đồng kích bát,
 詩 社 風 流 同 擊 鉢
 Tủy hương thiên địa thả hăm bời,
 醉 鄉 天 地 且 銜 杯
 Bắc nam dĩ hóa lan cụ xô,
 北 南 已 化 蘭 俱 臭
 Sương tuyết ưng liên các độc khai,
 霜 雪 應 俱 菊 獨 開
 Hốt đồng phiến ngôn mậu tương hừa,
 忽 同 片 言 薑 相 許
 Thực tiền kinh khí số quân lồi,
 食 前 驚 起 使 君 雷

DỊCH:

Già nứa Giang-yêm bát hết tài, (4)
 Lơ thơ mái lợp lại đáng cười.
 Đản thi gõ bát đưa phong nhã, (5)
 Làng rượu nghiêng ve up dết trời.
 Nam bắc chung lan môi đã hóa,
 Tuyết sương, riêng các cụ thêm tươi.
 Một lời quả hừa dân đưa đến,
 Tiếng sét, đương an sừng cả người. (6)
 Vắn « Lôi 雷 » này thật xuất sắc,
 ai cũng phải kính phục.

Ngoài ra còn nhiều, xin lược:
 Về thời thứ hai
 Khoảng này, cụ Nguyễn-thượng-

Hiền là tay thi bá, thường ra đỡ thi
 « Vịnh sử » ông H. Mậu có bài:
 Vịnh Hàn-Tin:
 « Hàn-vương tôn, chân quốc sĩ,
 韓 王 孫, 真 國 士
 Thiếu du ngã quá Hoài-âm thị,
 少 遊 偶 過 淮 陰 市
 Hoài-âm thị thượng vô nhân tri,
 淮 陰 市 上 無 人 知
 Ngần dữ thiểu niên nhứt vị bi,
 偶 與 少 年 一 爲 戲
 Bỉ thiểu niên, hà túc nghĩ,
 彼 少 年 何 足 議
 Kham tiếu tràng đồng nhân như thụy,
 堪 笑 重 瞳 眼 如 睡
 Đương niên trưởng kiếm qui Hán gia,
 當 年 仗 劍 歸 漢 家
 Đồ long trục lộc tranh sơn hà,
 屠 龍 逐 鹿 爭 山 河
 Cai hạ nhứt chiến ô chùy quá,
 城 下 一 戰 烏 龍 歎
 Bá đồ cửu quận không tư ta,
 伯 圖 九 郡 空 吾 嗟
 Tri nhân năng thiện dụng,
 知 人 能 善 用
 Trần trung thùy cụ đại nhân không,
 塵 中 誰 具 大 眼 孔

DỊCH:
 Hàn-vương-Tôn, người quốc sĩ,
 Lúc nhỏ dạo chơi Hoài-âm-thị.
 Cả chợ không ai-người biết mình,
 Tình cờ chơi đùa một tên trẻ.
 Ai kể gì, tên trẻ nhỏ,
 Đáng nên cười, chú Hạng-Vũ.
 Hai mắt chổng cong người,
 Xem người thừ như ngó!
 Lúc ấy mang gươm theo Hàn-Tò,
 Giết rồng đuổi cạp tranh thổ vô.
 Một trận Cai-bạ xô ngựa chùy,
 Há đồ chín quận một đập đồ.
 Biết người và dùng người,
 Ai có mắt tinh trong trần ai?

Vịnh Đông-phương-Sóc
 Cụ Mai-Son người thanh cao,
 người lúc ấy cho cụ là người có tiên phong đạo cốt, thi văn cũng có cái phong cách tiêu sái xuất trần, lại

kết duyên với cả 2 cô con gái ông Tôn-thất-Thuyết, thường hay chơi các chùa. Ông bạn họ vịnh Đông-phương-Sóc có ý châm cù, có câu:
 Cát nhục khu khu dị tể-quân,
 Tất cạnh thần tiên dịc ái phũ.
 割 肉 區 區 遺 細 君
 無 覺 神 仙 亦 受 婦
 DICH:
 Cát thịt bỏ bỏ giữ cho vợ,
 Thần tiên rõ cũng yêu bà dâm.
 Ai đọc câu ấy cũng phải cười, rõ câu thi có bỡng thú.

Thi nhân còn giữ cách thanh cao
 Triều Thành-Thái, sau khi cụ Nguyễn-trọng-Hiệp về hưu, (1865 trở đi), triều cương sa sút, sĩ phu không có giữ cách tự trọng như trước, nay vào cửa này, mai chui cửa nọ. Dạy có phái thi-xã kỹ người ở sử quán, người làm chức thừa biện các bộ, lấy thi văn làm thú vui với nhau, mà khinh rẻ sự bôn cạnh, (như ông Hoàng-giáp Bình, Phan-Trần cũng vào phái ấy), rõ là hoa sen trong bùn. Cụ Mai-Son có tặng cụ Thái-Son bài thi:

« Cửu nhạ » xa mẽ nhứt phân phân,
 九 街 車 馬 日 紛 紛
 Thâm bế cao trai độc diên phần,
 深 閉 高 齋 讀 典 墳
 Khách lý thanh sơn sần tợ ngã,
 客 裏 青 山 愁 似 我
 Biệt lai hoàng cúc sần ư quán,
 別 來 黃 菊 瘦 於 君
 Giang thanh nhiều khuyết lưu tàn
 江 聲 遠 闕 流 殘 照 已 偏
 Hải thổ hàn thiên yêm mô vân,
 海 勢 撼 天 壓 暮 雲
 Duy hữu tầng lầu tức ngắm thưởng,
 惟 有 層 樓 足 吟 賞
 Tam thu phong nguyệt báo bình phân
 三 秋 風 月 好 平 分

DICH:
 Ngựa lại xe qua kéo dấp dlu,
 Phóng tiếng đọc sách cảnh diên hiu.
 Núi xanh giống tờ sần nên nổi,

Hoa cúc so người ồm khá nhiều.
 Sóng học thành quanh trời bóng xế,
 Biển xai trời động cuốn mây chiều.
 Lầu cao tựa có nơi ngắm thưởng,
 Trăng gió bá thu gác rẽ đều.

Thi xã tan

Thi xã lúc ấy chỉ ngắm vịnh xoàng như trên, cốt mượn thú vui cùng vui với nhau, chả có ý gì khác, vậy mà các cụ lớn nghe cũng kêu các ngài tới răn: các thầy không nên nhóm nhau ngắm vịnh, hoặc có kẻ thêm dợt nên đều mà bị lụy. Từ đó các nhà thi không hội ngắm nữa. Cụ Mai-Son đem xấp thi ra dốt, có bài:

Danh tâm cửu dị hời diên trùng,
 名 心 久 已 悔 離 虫
 Tiểu bá ngắm biên phó bức dung,
 笑 把 吟 緇 什 祝 融
 Vj tất ngộ nhân thiên tãi hạ,
 未 必 誤 入 干 闥 下
 Khả năng ngu ngã bách niên trung,
 可 能 娛 我 百 年 中
 Nam sơn khuy báo văn tương ân,
 南 山 窺 豹 文 相 隱
 Tây dã quan lân đạo dục cùng,
 西 野 觀 麟 道 欲 窮
 Tông thứ bẽ môn thanh mộng viễn,
 從 此 閉 門 清 夢 遠
 Mai hoa vô ngữ tiểu đồng phong,
 梅 花 無 語 笑 東 風
 DICH:

Chạm sâu dĩ chán cái danh thâm,
 Đem tập thi ra ném lửa bầm.
 Đỡ chắc gạt ai sau mấy kiếp,
 Chỉ cầu vui tờ cõi trăm năm.
 Bèo cầm núi kim vẫn nên dẫu,
 Lầu xoàng đồng quang buổi chảnh nhâm.

Đóng cửa từ nay yên giấc mộng,
 Hoa mai cười gió cứ vui ngắm.
 VIỆT-NGÂM
 (Còn nữa)

- (1) Thuyết ban mồm ruốc, nghe mùi hôi.
- (2) Huệ-Từ vợ chết, dựa cây ngô mà hát.
- (3) Mao-Tọa là một người khách có tài giỏi ở cửa Bình-nguyên-Quán mà không ai biết.
- (4) Giang-Tôm năm chiêm bao thấy cây

Vận văn

Thơ gởi cho anh sau khi gặp cảnh truân

Xa nhà bầm dốt đã mười tháng,
 Cái gánh làm trai phải khổ thân.
 Mũi thế, gừng không cay được lưỡi,
 Đường đời, đá vụn cũng thua chân.
 Sắt rèn ngời bén qua muôn đời,
 Vàng nấu bỏng gan lừ mấy lần.
 Chạy với trời già cho biết mặt,
 Bời ra có lúc khỏi phong trần.
 Kh. h. T.

Vịnh cái trống

Già trẻ đua nhau đánh trống chầu,
 Mấy ai suy nghĩ đến công trâu;
 Gióp đời đá thì thân mang ốc,
 Thụi nát, còn da tinh hồ sau.
 II
 Khắp nơi nghe những tiếng thùng thùng,
 Đám hội trường ca nhộn khách đông.
 Dạy có mấy hồi thanh giã mộng,
 Đêm khuya nghe gióng cửa chùa không!

Qua phố Hanoi

Xôn xao kẻ đọc lại người ngang,
 Hà-nội ba mươi sáu phố phường.
 Danh lợi đua chen chung lữ lộ,
 Áo quần trao chuốt lẫn hồn sang.
 Núi đường tằm bộ xe van vọt,
 Nhà bóng vào mình diều giấy nhàng.
 Dạy có chớ cây phân biệt bầy,
 Người Âu đá trắng A da vàng.
 Nhuận Giang

Xa nhà cảm tác

Một cách bèo trôi biển mấy tháng,
 Triều lên nước xoàng khéo mành mành.
 Trông về xứ sở mây xanh biếc,
 Ngắm cuối Đông Tây rặng đá hồng.
 Lưu lạc há quên miền đất nước,
 Gian nan vì trả nợ tang đong.
 Kia đâu « bôn biên anh em cả »,
 Cầm nói người xưa vẫn nói đong.
 R. S.

(Nouvelle Calédonie)

- (5) Đồ bát là diều làm thi lamb, gó mấy tiếng làm xong bài thi.
- (6) Tào Tháo khen Lưu Bị anh hùng, trong lúc cùng ăn, Lưu k'nh rơi đĩa, nhân có tiếng sấm, Lưu mượn có vợ sấm rơi đĩa, cho Tào khỏi nghi mình.

BÁ TƯỚNG MÔNG = THẾ = TÔN

(LE COMTE DE MONTE-CRISTO)

PHÁP - QUỐC LỊCH - SỬ TIỂU - THUYẾT

Tác - giả : Alexandre Dumas

— 18 —

Dịch - giả : Nam-Son

Ngày hôm sau, người giữ lao trở vào, và hỏi :

Hôm nay, chắc anh khôn hơn hôm qua chút đỉnh.

Đấng-Thế không trả lời.

— Hỡi có một tí can đảm với ! Anh có muốn cái gì mà tôi có thể cho anh được không ? Nói nghe.

— Tôi muốn nói với quan Giám-đốc.

— Ấy, tôi đã nói với anh rằng việc ấy không thể nào được rồi mà !
— Vì sao lại không được ?

— Vì theo luật nhà lao, không bao giờ một người tù phạm được hỏi đến quan Giám-đốc.

— Vậy thì ở đây cho phép những gì ?

— Ăn sương bơn một chút, nhưng phải trả tiền, đi dạo, và thỉnh thoảng cũng được đọc sách.

— Tôi không cần đọc sách, không muốn đi dạo, và đồ ăn của tôi thế cũng là được rồi ; tôi chỉ muốn có một việc, là gặp quan Giám-đốc.

— Nếu anh cứ lặp đi lặp lại hoài câu ấy, thì tôi sẽ không đem bánh dĩa cho anh ăn, tôi nói cho anh biết.

— Nếu không đem cho tôi ăn thì tôi chết đói chờ chuyện gì.

Giọng nói của Đấng-Thế tỏ rằng chàng muốn chết. Đấng-Thế cũng như các tù phạm khác, mỗi ngày làm lợi cho người giữ lao mười xu, nếu chàng chết thì thất lợi cho anh ta, nên anh ta liền hạ giọng :

— Anh hãy nghe tôi đây, nếu anh muốn đó không thể nào được ; đừng có xin nữa đồng lời ; vì chưa có khi nào thấy vì một người phạm tội mà quan Giám-đốc vào lao bao giờ. Nhưng thế này thì hay hơn : anh ăn ở cho tử tế, người ta cho phép đi dạo, rồi một ngày kia, trong khi anh đi dạo may gặp quan Giám-đốc đi ngang qua, anh muốn hỏi gì thì hỏi, ngài có trả lời hay không, tùy ý ngài.

Đấng-Thế nói :

— Nhưng, tôi phải chờ cái may mắn ấy bao lâu nữa ?

— Biết chừng đâu ! một tháng, ba tháng, sáu tháng, một năm cũng nên.

— Lâu quá, tôi muốn gặp ngài ngay bây giờ.

— Không cần tư tưởng hoài chuyện không thể được, không khéo trong 15 ngày anh điên mất đi giờ.

— Anh tưởng thế sao ?

— Thiệt đó ! bệnh điên thường khởi đầu như thế, ngay ở đây cũng thấy cái gương ấy rồi : Kia, ông cố đạo trước đây cũng bị giam trong này, ông cứ nói hoài chuyện chịu cho quan Giám-đốc một triệu bạc để ngài thả ông ra, mà sau ông điên thật đó kia !

— Ông ấy ra khỏi phòng này đã bao lâu rồi ?

— Hai năm.

— Được tha ?

— Không, bị bỏ ngục tới.

— Này, anh nghe đây, tôi không phải một viên cố đạo, tôi không điên ; sau này tôi có điên hay không, thì không biết, chứ bây giờ tôi thật không điên : tôi nhờ anh một việc, anh giúp được, thì lợi lớn cho anh nữa.

— Việc gì ?

— Tôi không bừa những đến một triệu, vì tôi không có mà đưa cho anh, nhưng tôi xin chịu cho anh trăm đồng vàng, nếu khi nào anh đi Mặt-xây, anh chịu khó vào làng Cail-lan hỏi người thiếu-nữ tên là Mai-thiết-Thanh mà đưa giúp cái thư cho tôi, không đến một cái thư, cái hai giọng chữ thôi.

— Nếu tôi đem cái thư ấy cho anh, mà người ta biết được thì tôi mất chỗ làm, mỗi năm được một nghìn đồng, chứ phải ít đần, đó còn

chưa nói đến tiền lợi ở ngoài và ăn uống nữa. Tôi có đại gì mà ham ba trăm đồng để mất cả nghìn.

Đấng-Thế nói :

— Vậy thì, anh hãy nghe mà chờ kỹ đều này, nếu anh không chịu đem hai giọng chữ của tôi cho Mai-thiết-Thanh, thì tôi nói trước cho anh biết mà giữ hồn, một ngày kia tôi sẽ núp sau cánh cửa phòng này, chờ anh lộ đầu vào thì khò óc ngay.

Người giữ lao lui mấy bước, đứng giữ thế thủ, rồi la lên :

— Chà ngẫm / chà ngẫm : anh này rõ điên ; ông cố đạo cũng khởi sự như anh thế ; thế nào trong ba ngày nữa anh cũng điên thiệt cho mà coi. May ở thành trì Đíp đây không thiếu phòng kín.

— Đấng-Thế cầm cái ghế ngồi quay chung quanh đầu chàng.

— Thôi được, thôi được, anh đừng muốn, thì tôi sẽ đi báo với quan Giám-đốc.

Đấng-Thế nói :

— Đi mau đi ! vừa đặt cái ghế xuống là leo lên ngồi, đầu vầu cái, mắt vầu đục như điên thật.

Người giữ lao ra một hồi, rồi trở vào, với bốn người lính và một người cai.

Theo lệnh quan Giám-đốc, hãy đem tên phạm này xuống tầng dưới. Viên cai hỏi :

— Vậy thì đưa vào phòng kín à ?

— Đưa vào phòng kín ; phải để bọn điên ở với bọn điên .

Bốn người lính tóm lấy Đấng-Thế, Đấng-Thế sức yếu cúi đầu đi theo mà không chống cự.

Người ta giắc chàng xuống 10 cấp, mở cửa một phòng kín, chàng bước ngay vào, miệng lầm bầm :

— Nó nói phải, phải để bọn điên ở với bọn điên.

Cửa đóng lại, Đấng-Thế đi thẳng tới, giăng thẳng hai bàn tay khi dựng nhằm bức tường, chàng đợi đứng lại, ngồi im trong góc ; mắt chàng đã quen nhìn tới nên lần lần chàng thấy đồ đạc đồ trong phòng.

Người giữ lao nói có lẽ còn tý nữa là Đấng-Thế điên thật ?

IX

Chiều ngày đám hỏi

Như đã nói trước kia, Vinh-Pho ở tòa án ra đi về đường Gô-râng-cua ; khi ông đến nhà bà Thanh-mây-Làng thì khách mời đã vào phòng khách mà uống cà-phê cả.

Thu-Nhi trông đợi ông ta đã đành, mà toàn cái xã-hội con con ấy cũng trông đợi ông ta. Vì thế nên khi ông ta vừa bước chân vào, ai nấy đều vỗ tay chào mừng.

Một người la lớn lên :

— Chào ông chật đầu người ta, chào ông trụ cột nhà.

Việc gì vậy ? nói nghe thử !

Một người khác hỏi :

— Sao ? chúng ta có khối phải trải qua một chế độ không bố khác nữa không ?

Một người thứ ba nối theo :

— Con ác thú ở Cọt-xơ lại ra khỏi hang của nó phải không ?

Vinh-Pho vừa bước lại gần ông, bà gia tương lai của ông mà nói :

— Thưa bà hầu-tước, tôi đến xin bà tha lỗi cho, vì tôi buộc phải vắng mặt. . . Thưa ông hầu-tước, tôi có thể được cái hạnh nói chuyện riêng với hầu-tước trong giây phút không ?

Bà hầu-tước vừa nhìn cái mặt có

bơi buồn của Vinh-Pho vừa nói :

— À, vậy thì nghiêm trọng thật hay sao ?

— Dạ, nghiêm trọng lắm cho nên tôi phải từ giả bà trong ít ngày.

Thu-Nhi nghe cái tin không ngờ ấy, hỏi giọng rất cảm động :

— Anh đi sao anh ?

Vinh-Pho trả lời :

— Phải, phải đi.

Bà hầu-tước hỏi :

— Đi đâu ?

— Thưa bà, đó là điều bí mật của tòa án, nhưng ở đây ai có nhận gói gì về Ba-lê, thì có một người bạn của tôi sẽ lãnh làm giúp cho, anh ấy sẽ khởi hành chiều hôm nay.

Ai nấy đều nhìn mặt nhau.

Ông hầu-tước hỏi Vinh-Pho :

— Ông muốn nói chuyện riêng với tôi phải không ?

— Dạ, xin mời vào bàn giấy của hầu-tước có lẽ cũng được.

Ông hầu-tước đứng dậy bắt tay Vinh-Pho, giắc ra.

Ông hầu-tước vừa bước vào phòng, thì hỏi ngay :

— Việc gì vậy ? việc gì nói mau nghe thử.

— Việc mà tôi tưởng là nghiêm trọng lắm, và buộc tôi phải đi Ba-lê, đi ngay bây giờ. Xin lỗi hầu-tước, tôi hỏi một điều có lẽ quá bạo : hầu-tước có công trái không ?

— Bao nhiêu của cải của tôi đều đặt vào công trái cả : gần bảy trăm nghìn phật-lãng thì phải.

— Vậy, thưa hầu-tước, xin hầu-tước phải bán đi, không thì e suy sụp mất.

— Nhưng ở đây làm sao mà bán ?

— Hầu-tước, chứ có người coi, việc đổi chác ở Ba-lê chờ ?

— Phải.

— Vậy hầu-tước cho tôi một bức thư cho người ấy, bảo bán liền, đừng để trễ một phút, đừng để trễ một giây ; tôi còn sợ tôi đến trễ nữa kia.

Hầu-tước nói :

— Quái quái chưa, đừng bỏ mất thời giờ.

Nói, đoạn ông lại bàn, viết ngay cho người coi việc đổi chác của ông một bức thư bảo bán hết bao nhiêu giấy công-trái của ông, giá gì cũng bán.

— Bây giờ tôi có được cái thư này, Vinh-Pho vừa nói vừa bỏ thư vào ví da một cách rất cẩn mật ; tôi cần phải có một cái nữa.

— Cho ai ?

— Cho Đức Vua.

— Cho Đức Vua ?

— Dạ.

— Mà tôi dẫu dám viết thư cho đức Vua !

Vậy nên tôi không xin ông bức thư ấy, tôi chỉ nhờ ông làm ơn nói với ông Sang-vi-ơ viết cho tôi, để tôi có thể vào gần Đức Vua mà không phải có thư xin yết kiến làm mất hết thì giờ quí báu.

— Anh có quen với quan thường án mà ! nhờ quan ấy làm môi giới cho, thì bất cứ ngày đêm anh có thể vào gần Đức Vua được chờ đợi.

— Dạ, nhưng tội gì mà phải chia với người khác cái công trạng của mình, thưa ông, quan chương-án sẽ đoạt hết cái lợi của tôi về việc này ; tôi có được dự, cũng chỉ đứng vào hàng thứ hai mà thôi. Tôi xin nói thiệt với ông, cái chức nghiệp của tôi, nếu tôi có đến diện Tuy-lô-ri trước hết, thì mới vững bền được, vì như thế là tôi giúp Đức Vua một việc không đời nào quên đi được.

— Thế thì anh lo sắp đặt hành lý đi, tôi gọi ngay ông Sang-vi-ơ, nói ông viết thư dùng làm giấy thông hành cho anh.

(Còn nữa)